

Interviu cu regizorul PETRE BOKOR
realizat de Steluța Pestrea Suci

Spectatorul îmi cere să fiu cinstit

Absolvent al Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică din București (clasa de Regie film), Petre Bokor și-a început promițător cariera în calitate de co-scenarist și co-regizor la filmul *Apa ca un bivol*, alături de Mircea Veroiu și Dan Pița. În timp, a semnat regia unor spectacole pe scena teatrelor dramatice și de păpuși, dar și la televiziune, dând câteva producții teatrale importante. După cutremurul din 4 martie 1977, părăsește țara stabilindu-se în Canada.

Devine directorul Teatrului Francez din Edmonton și profesor de artă teatrală la Universitatea „Alberta” (Canada). Timp de doi ani va fi regizor la Canberra și profesor la Universitatea Națională Australiană. Vacanțele „lucrative” le petrece anual în țară, colaborând cu teatre de foarte bun renume.

Din lista cărților semnate de Petre Bokor amintesc, în mod special, *Planeta Silvestru* (București, Editura Viitorul Românesc, 1998). Este vorba despre omul de teatru Valentin Silvestru, a cărui personalitate luminează un portret surprins în linii și tușe expresive, reflexe dintr-o oglindă interioară. La o lectură atentă, volumul oferă imaginea unei perioade din istoria teatrului românesc cuprinsă în existența personajului principal.

De regizorul Petre Bokor mă leagă amintiri, unele transformate în dialoguri despre teatru, actori, viață și literatură. În scris s-a dovedit a avea talent. Legat de Brașov, deoarece aici a debutat ca regizor de teatru (fiind chemat la data respectivă de meșterul Sică Alexandrescu), Petre Bokor revine „cu emoție și încântare”, cum mi-a declarat într-un interviu, pe scena brașoveană. În stagiunea 2010-2011, a montat piesa *Jack și femeile lui* de Neil Simon. În pauza dintre două repetiții am stat câteva ore de vorbă, ca și când nu ne-ar despărți o distanță de câteva mii de kilometri, iar timpul parcă s-a oprit din fuga sa de la ultima noastră întâlnire.

Steluța SUCIU: Vă provoc la o incursiune în timp. Vă reamintiți de ultimul interviu?

Petre BOKOR: Ultimul dialog cred că s-a petrecut acum zece ani. Îmi amintesc cu bucurie de „poveștile” noastre teatrale.

Prelucrate, le-ați inclus în cartea dumneavoastră *Voci contemporane*, pe care o păstrez în biblioteca mea din Montréal.

S.S: Ați pronunțat numele orașului Montréal. Am impresia că timpul a lucrat în existența geografică aducând noutăți.

P.B: Am făcut atât de multe, încât nici nu-mi vine să cred că, într-adevăr, au trecut zece ani. Parcă au fost zece luni. Am ieșit la pensie, m-am mutat de la Edmonton la Montréal, asta în Canada. Ceva ați intuit. La București, m-am mutat din strada Armenească în Bd. Dacia. Sunt lucruri care țin de spațiul locativ. Dacă deplasez interesul discuției spre profesia mea, am făcut vreo 25-30 de spectacole și am scris două cărți.

S.S: Mi-ați aruncat nada așteptată din momentul în care am deschis reportofonul. O folosesc pentru a face legătura cu o mai veche afirmație a dumneavoastră: „În pauzele dintre creațiile în teatru, mă dedau plăcerii de a scrie. Este o altă formă de a mă exprima”. Scrisul, după câte văd, a rămas o constantă în preocupări. Cele două cărți amintite le putem încadra în literatura de ficțiune sau sunt specializate, cu miez teatral?

P.B: Prima carte, *Dâmbovița – rive gauche*, cuprinde trei povestiri care pot fi convertite în scenarii cinematografice pentru comedii. Le-am numit „humorescuri”, termen preluat din muzică. În volumul următor, *Praful de pe tobă*, am adunat o serie de chipuri literare.

S.S: Unde au fost tipărite cărțile?

P.B: La Cluj și București.

S.S: Spuneți acum zece ani – înnodăm firul dialogului de unde l-am lăsat – că vă interesează textele contemporane, în special cele care se ocupă de condiția femeii. Piesa *Jack și femeile sale* vizează acest subiect?

P.B: Pe deplin. Deschid însă o paranteză. Chiar dacă am mai spus-o, repet pentru a fi bine înțeles. Nu e vorba de piese feministe, care înseamnă cu totul altceva, ci de acele piese care vorbesc despre rolul femeii în viață. În textul pe care îl montez acum, problema femeii apare indirect prin personajul Jack și ține de relațiile sale cu cele șapte femei, de fapt aceeași femeie în ipostaze diferite: soție, fiică, amantă, psiholog... E vorba de condiția femeii față-n față cu bărbatul.

S.S: În ce specie s-ar încadra?

Interviu

P.B: O comedie elegantă, romantică, nobilă. Să-i zicem lirică. Personajele nu sunt caricaturi, ci ființe umane care își pun probleme de existență, dar într-un mod accesibil.

S.S: Și fără vulgarități.

P.B: La vârsta mea nu mă las tentat de asemenea efecte.

Teatrul de calitate rămâne valabil

S.S: Societatea s-a schimbat și, odată cu ea, și gustul spectatorilor. Se mai poate face un teatru ca „altădată”?

P.B: N-am nici un fel de îndoială că teatrul de calitate rămâne valabil și în următorii ani. Pentru dumneavoastră „altădată” pare sinonim cu valoarea. Văd că teatre din București și provincie reiau texte de Victor Eftimiu și Alexandru Kirițescu. La Teatrul „Nottara” se joacă cu succes *Titanic-Vals*. Piesele lui Sebastian fac săli pline. Să nu mai vorbim de Shakespeare, Gogol, Cehov, de actualitate oricând.

S.S: Ați enumerat câteva texte dramatice semnate de autori cu succes verificat în timp. Dar montarea presupune o relectură din partea regizorului, care poate avea o altă viziune asupra me-

sajului piesei. Astfel, apelează la vizualizare și mișcare excesivă, la tehnică audio de ultimă oră. Puse una peste alta, toate acestea sunt în stare să creeze iluzia teatrului?

P.B: Ceea ce știu să vă spun este că în spectacolele mele nu am proiecții, efecte laser, artificii. Lucrez cu vechile instrumente. În zilele noastre, când lumea este atât de telepată și consumatoare de televiziune, uneltele folosite de mine pot ajuta din plin la înțelegerea spectacolului. Prin ceea ce fac, vreau să nu las spectatorii indiferenți și plictisiți. Montările mele stimează publicul prin mesaj, în sensul adevărat al cuvântului, pentru că spectatorul, venind la teatru, nu numai că „mi se predă”, dar îmi cere să fiu cinstit.

S.S: Există un public pentru un anumit regizor?

P.B: Există un anumit public pentru un anumit gen de spectacole.

S.S: Fără să știți, v-am urmărit din culise felul cum conduceți repetițiile. Apelați la o negociere cu actorul în constituirea rolului?

P.B: Mi-e greu să definesc miezul întrebării. N-aș spune că am un sistem anume. Contez foarte mult pe aportul actorului, pe intuiția și creativitatea lui. Bineînțeles că eu, în calitate de regizor, sunt responsabil de întreg spectacolul. Dacă fiecare actor ar merge pe o altă linie și liniile n-ar fi convergente sau nu s-ar încadra în tabloul general, realizarea unică n-ar avea efectul scontat. Sarcina mea este să îndrum pe fiecare actor spre întregul tablou. Lucrez în strânsă complicitate cu el.

Actorii români sunt inventivi

S.S: Caracterizați actorul de teatru român.

P.B: Mă simt obligat să repet: sunt un mare iubitor al actorilor români care nu sunt cu nimic mai prejos față de actorii britanici sau ruși. Aceste două categorii sunt, după părerea mea, pe locul întâi pe plan mondial. Românii sunt inventivi, deștepți, intuitivi și au marea șansă de a trăi într-un colectiv, de a fi membrii unei trupe care își creează cu timpul propria ei personalitate, propriul profil. Ceea ce în alte țări nu mai există.

S.S: De ce?

P.B: Pentru că acolo nu sunt teatre de repertoriu. S-a terminat o producție, se angajează alți actori pentru următoarea. Lipsește, în felul acesta, chimia care se dezvoltă între membrii unei trupe, practica de a lucra împreună.

S.S: Apelez la experiența dumneavoastră pedagogică. Ce deosebire ar fi între tehnicile actorești ale generațiilor de ieri și de azi?

P.B: Ca tehnică, actorii de azi trebuie să aibă calități mai multe decât cei din generațiile trecute. Am lucrat cu actori tineri care sunt desăvârșiți. Am lucrat și cu alții, mai în vârstă, deloc pregătiți. Valori au existat și odinioară și acum. Sunt actori care exersează în fiecare zi, au grijă de condiția lor fizică și intelectuală, citesc, ascultă muzică, se cultivă. Ar fi și categoria actorilor, indiferent de generație, care intră pe scenă direct din stradă. E vorba, în ultimă instanță, de respectul individual față de meserie.

*
* *

Reîntâlnirea cu Petre Bokor mi-a oferit posibilitatea să intru în posesia cărții *Dâmbovița – rive gauche* (Cluj-Napoca, Editura Limes, 2010). M-a frapat atât titlul, cât și coperta IV, pe care, de obicei, sunt trecute impresii ale criticilor referitoare la volumul în cauză. Am citit „aprecierile” (se va vedea că poartă marca Petre Bokor) care se adună premeditat pe firul central al ideii, generând „cârligul” oferit cititorului. Iată câteva mostre. „Un volum care nu poate lipsi de pe nici o noptieră de motel euro-ecumenic” (*Malena Umbra, sub-ministra Turismului agro-ecologic*) sau „Am descoperit, între rândurile de la pagina 177, locul unde a întretinut ultima relație erotică Elodia cu călăul ei” (Nick Smaldic, *detectiv particular*).

Cartea, alcătuită din trei povestiri, *Fast-Forward, Black Box, Trendy*, se construiește ca o suită de momente aparținând unui ansamblu unitar, momente care ar putea fi montate pe scenă, ca o construcție dramatică. Deși trăiește, din când în când, departe de țară, autorul a devenit o voce care radiografiază într-un registru ironic realitatea românească. De la prima la ultima pagină, scriitorul trage o cortină (e doar regizor) și ne face spectatori la o comedie de moravuri dâmbovițene, prin creionarea unor personaje surprinse fie în dialog, fie în situații invadate de fenomene etico-morale negative, caracteristice unei părți a societății românești post-decembriste. Autorul se impune, ca și în alte volume, prin duhul satirei și al umorului, necapitulând în fața vulgarității sau ușurătății. În desenul portretelor nu lipsește severitatea observației. Fiecare povestire este o altă față a vieții noastre banale sau fascinante, cum vrei s-o iei. După ce închizi cartea, se aude un râs strepezit.

Satira savuroasă, vocabularul cu argou, fixează ca într-un insectar deprinderi de gândire, metehne, năravuri, incultură. Registrul de nume susține felul cum autorul mânuiește comical.

Scrisă cu umor de calitate, într-un stil plin de savoare, cartea reamintește că Petre Bokor mai are multe de spus și dincolo de scenă.